

EPISTOLARI V-Λ

LES CARTES ENTRE
JOSEP VALLVERDÚ
I
GUILLEM VILADOT

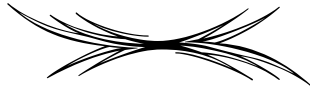
a cura de Joan Ramon Veny-Mesquida

MERIDIANS

EPISTOLARI V-Λ

LES CARTES ENTRE
JOSEP VALLVERDÚ
I
GUILLEM VILADOT

MERIDIANS

4

EPISTOLARI V-Λ

LES CARTES ENTRE
JOSEP VALLVERDÚ
I
GUILLEM VILADOT

a cura de Joan Ramon Veny-Mesquida

Càtedra Màrius Torres
d'Estudis sobre Patrimoni Literari Català

LLEIDA, 2022

«Meridians» és una col·lecció
de la Càtedra Màrius Torres
www.catedramariustorres.udl.cat

Comitè editorial:

Jordi Malé i Pegueroles (Universitat de Lleida), Víctor Martínez-Gil (Universitat Autònoma de Barcelona), Adolf Piquer Vidal (Universitat Jaume I - Castelló), Magí Sunyer (Universitat Rovira i Virgili - Tarragona), Joan Ramon Veny Mesquida (Universitat de Lleida)

Comitè científic:

Helena Buffery (University College Cork / Coláiste na hollscoile Corcaigh), Christian Camps (Université Paul Valéry - Montpellier 3), Kathryn Crameri (University of Sydney), Patrizio Rigobon (Università Ca' Foscari - Venècia), Anna Sawicka (Uniwersytet Jagielloński - Cracòvia), Simona Škrabec (PEN Català)

Amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya
i la col·laboració de l'Institut d'Estudis Ilerdencs

- © 2022 de les cartes, Josep Vallverdú i hereus de Guillem Vilador
- © 2022 de l'edició, l'estudi introductor i les notes, Joan Ramon Veny Mesquida
- © 2022 de la supervisió científica, la Càtedra Màrius Torres
- © 2022 d'aquesta edició, Pagès editors, S. L.

Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
editorial@pageseditors.cat
www.pageseditors.cat

Primera edició: març de 2022

DL: L 144-2022

ISBN: 978-84-1303-341-9

Impressió:

Arts Gràfiques Bobalà, S. L.
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.bobala.cat

◀ imprès a lleida ▶

Reservats tots els drets

TAULA

INTRODUCCIÓ	9
Justificació.....	9
<i>El projecte</i>	9
<i>El fons</i>	10
<i>V-A. Raons per a un títol</i>	12
<i>Interès de les cartes</i>	13
La relació.....	15
<i>Viladot sobre Vallverdú</i>	18
<i>Vallverdú sobre Viladot</i>	21
L'epistolari.....	23
<i>Característiques externes</i>	23
<i>Valor</i>	23
<i>Temàtica</i>	26
<i>Llengua</i>	28
<i>Formes de l'humor</i>	30
Els apèndixs	32
<i>Les cartes a l'Eloi</i>	33
<i>Els poemes dedicats</i>	34
Criteris d'edició.....	34
<i>El text</i>	34
<i>Les notes</i>	36
Agraïments.....	38
SIGLES I ABREVIATURES BIBLIOGRÀFIQUES	41

EPISTOLARI V-A	43
[1] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 10-7-1957	45
[2] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 5-2-1958	48
[3] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 7-2-1958	50
[4] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 10-3-1958	52
[5] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – [s/d]	56
[6] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 9-8-1958	59
[7] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 27-8-1959	61
[8] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 23-8-1960	63
[9] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 16-11-1960	65
[10] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 22-11-1960 ...	67
[11] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 26-1-1961	70
[12] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 18-10-1962 ...	76
[13] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 15-3-1965	82
[14] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 27-11-1965 ...	85
[15] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 17-1-1966	88
[16] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 6-9-1966	89
[17] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 19-12-1966 ...	92
[18] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 1-3-1967	95
[19] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 7-7-1967	97
[20] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 13-7-1967	101
[21] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 19-8-1967	104
[22] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 19-8-1967	106
[23] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 13-10-1967 ...	108
[24] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 25-10-1967 ...	110
[25] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 15-12-1967 ...	116
[26] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 8-5-1968	118
[27] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 12-11-1968 ...	121
[28] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 2-1-1969	125
[29] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 3-11-1969	129
[30] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 8-11-1969	134
[31] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 24-11-1969 ...	138
[32] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – [s/d]	140
[33] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 4-1-1970	142
[34] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 14-1-1970	144
[35] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 6-4-1970	146
[36] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 15-4-1970	148
[37] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 9-5-1970	151

- [38] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 20-1-1971154
- [39] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 23-3-1971157
- [40] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 16-9-1972159
- [41] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 19-9-1972162
- [42] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 10-11-1972...165
- [43] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 24-1-1973170
- [44] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 28-1-1973173
- [45] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 8-3-1973175
- [46] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 27-5-1973179
- [47] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 3-6-1973180
- [48] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 17-11-1973 ...183
- [49] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 24-11-1973 ...185
- [50] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 10-7-1974187
- [51] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 16-7-1974189
- [52] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – [s/d]191
- [53] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 22-11-1974 ...194
- [54] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 25-11-1974 ...198
- [55] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 29-12-1974...201
- [56] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 19-2-1976204
- [57] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 10-3-1976209
- [58] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 13-3-1976211
- [59] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 6-5-1976214
- [60] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 9-6-1976218
- [61] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 26-7-1976220
- [62] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 17-10-1976 ...222
- [63] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 2-11-1983224
- [64] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 16-9-1985226
- [65] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 14-1-1986230
- [66] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 15-1-1986232
- [67] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 24-1-1986234
- [68] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 30-11-1986 ...236
- [69] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 15-10-1987 ...238
- [70] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 28-7-1987240
- [71] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 24-9-1989242
- [72] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 27-5-1990244
- [73] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 21-9-1990246
- [74] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – 5-2-1991247
- [75] De Josep Vallverdú a Guillem Viladot – 23-2-1991250

[76] De Guillem Viladot a Josep Vallverdú – [s/d]252

APÈNDIX I. QUATRE MISSIVES DE GUILLEM VILADOT A ELOI

VALLVERDÚ253

[A] De Guillem Viladot a Eloi Vallverdú – 10-3-1971255

[B] De Guillem Viladot a Eloi Vallverdú – 14-12-1971257

[C] De Guillem Viladot a Eloi Vallverdú – 15-8-1974262

[D] De Guillem Viladot a Eloi Vallverdú – [s/d]264

APÈNDIX II. DOS POEMES DEDICATS267

Sonet de Guillem Viladot a Josep Vallverdú269

Epigrafià eòlica a un abstracte (per a Guillem Viladot)270

INTRODUCCIÓ

JUSTIFICACIÓ

El projecte. El 26 d'octubre de 2010 vaig rebre un correu de Josep Miquel Garcia, aleshores director de la Fundació Guillem Viladot, en què em comunicava que des de la Fundació volien transcriure la correspondència de l'agramuntí: «Ens estan sortint coses molt interessants», hi deia, «i un gruix més que interessant de cartes de l'Agelet i Garriga, Joan Sales, Joan Perucho, Pedrolo, Vallverdú, Triadú, etc...» La seva idea era de vincular aquest projecte amb la Càtedra Màrius Torres (CMT), per tal que n'assumís la responsabilitat científica i que promogués l'organització d'«unes jornades amb especialistes en cada escriptor per veure si d'aquesta correspondència es deriven conclusions... encara que sigui per trencar la idea de l'aïllament del Guillem». Exactament un any després, el 25 d'octubre de 2011, la CMT organitzava una jornada en què van participar especialistes en l'obra d'alguns corresponsals de Viladot amb xerrades sobre les cartes trameses entre aquells escriptors i el d'Agramunt. Així, després d'una presentació general de l'epistolari conservat a la Fundació a càrrec del mateix Josep Miquel Garcia, van intervenir Enric Falguera, que va analitzar les cartes amb Agelet i Garriga; Miquel Viladegut, amb Vallverdú; Marta Pasqual, amb Sales; Jordi Cerdà Subirachs, amb corresponsals relacionats amb el món de les arts plàstiques com Corredor Matheos, Cristòfol, Ràfols Casamada, Sirera, Tàpies, Trepai i Viladecans, i Xavier Garcia, amb Manuel de Pedrolo. La idea era d'editar tot l'epistolari i amb aquest objecte Maite Puig va transcriure un bon feix de cartes i va endreçar les transcripcions que Garcia havia fet de les de Vallverdú a Viladot. El projecte, tanmateix, es va quedar estroncat per motius diversos, que ara no venen al cas.

A finals de 2018 vam contactar amb Pau Minguet, actual director de la Fundació Viladot, per intentar de fixar les línies amb què la CMT podia col·laborar amb la Fundació, sobretot —però no només— de cara a l'aleshores encara no declarat «Any Viladot» 2022. Entre altres accions, vam comentar la possibilitat de recuperar el projecte d'edició de l'epistolari de l'escriptor d'Agramunt, però de seguida vam adonar-nos que era impossible rescatar l'empresa en la seva idea germinal d'edició de totes les cartes, per la quantitat de corresponsals amb qui Viladot havia departit epistolament i perquè encara calia contactar amb una part d'aquells per resquitar les missives de l'agramuntí. Si més no, calia abandonar la idea de tenir-lo enllestit per a la seva publicació el 2022.

Això ens va portar a pensar en la possibilitat d'oferir-ne sols una mostra, de manera que vam estudiar diverses opcions: des de la d'una tria significativa d'algunes cartes de tots els corresponsals fins a una selecció de les intercanviades amb els artistes plàstics o amb escriptors ponentins; però finalment se'ns va ocórrer de començar amb un escriptor «de pes» i que hagués mantingut una relació epistolar continuada amb Viladot. I el primer que se'ns va ocórrer va ser Josep Vallverdú, pensant, també, en la facilitat de consultar el seu llegat a la Universitat de Lleida.

El fons. Com he dit, aleshores ja disposava, entre més cartes d'altres corresponsals, de 33 epístoles de Vallverdú a Viladot transcrits per Josep Miquel Garcia, i endreçades i revisades per Maite Puig. La veritat és que vaig quedar força desconcertat quan Montse Larios, directora de la Unitat de Biblioteca i Documentació de la UdL, em va comunicar que al fons personal de Vallverdú dipositat a la UdL sols hi havia la còpia al paper carbó de dues cartes de Vallverdú a Viladot, un sonet d'aquest dedicat a aquell i un parell de documents més de poca rellevància, cosa que vaig comunicar a Vallverdú, amb la sol·licitud si podia comprovar que no en conservés cap en l'arxiu personal de casa seva. Aquesta cerca no va donar cap resultat i, comentant el fiasco amb Minguet, director de la Fundació, i amb Teresa Ibars, arxivera de la Diputació que treballa en la classificació dels materials que s'hi conserven, es van oferir a fer un escorcoll a les carpetes de correspondència de la Fundació i la sorpresa va ser que hi van aparèixer 27 cartes de Viladot a Vallverdú que, pel que sembla, aquest hauria donat a Montserrat Felip, vídua de Viladot i presidenta de la Fundació fins a la seva mort el 2016, probablement després del traspàs de Guillem, el 1999. Però,

a més, hi van trobar 13 cartes de Vallverdú a Viladot que no havien estat transcrits per Josep Miquel Garcia (cartes 1, 3, 34, 47, 58, 62, 64, 65, 67, 70, 71, 73 i 75 d'aquesta edició). El nou arrecplec va servir per consignar que de quatre de les transcripcions de Garcia no hi havia l'original (4, 12, 16 i 27), com tampoc no hi eren els de les dues cartes conservades en sengles còpies al paper carbó al LJV de la UdL (cartes 69 i 72). Fet i fet, doncs, i si hi afegia —com he decidit de fer en aquesta edició— la «Carta oberta i bonhomiosa...» a Josep Vallverdú que Viladot va publicar al *Diario de Lérida* el 22-1-1971 (38), podia comptar amb 76 cartes conservades: 48 de Vallverdú a Viladot i 28 d'aquesta aquell.

Acabo d'escriure «conservades» i no pas «escrites» a posta, perquè és segur que n'hi va haver d'altres que s'han perdut o, en tot cas, que no s'han trobat. Ho evidencia, d'una banda, la lectura d'aquestes cartes, en algunes de les quals hi ha al·lusions a missives que no tenim, però també el fet que hi ha dos períodes, un de dos anys i mig (d'octubre de 1962 a març de 1965) i un altre de sis (d'octubre de 1976 a novembre de 1983), dels quals no ha quedat cap rastre de comunicació escrita entre els dos amics, i costa de creure que se n'interrompés l'intercanvi.

De l'altra banda, reblen el clau d'aquesta desconfiança les declaracions dels dos corresponents sobre el seu intercanvi escrit; del d'Agramunt al de Lleida quan li escriu que «tu tens moltes cartes meves on t'he dit coses d'aquesta mena sempre presidides per la meva fe, absoluta, en tu com un home capdavanter de les nostres terres» (carta 38): si ens atenim a les cartes conservades, quan escriu això (20-1-1971), Vallverdú hauria rebut tretze cartes de Viladot, i hom diria que tretze cartes, en una relació epistolar que havia començat catorze anys abans (el 10-7-1957, si no abans), no són «moltes» cartes, símptoma que n'hi hauria d'haver més. O quan, el 1990, Viladot escriu que «el tracte amb Josep Vallverdú ha estat intens, tant personalment com al llarg d'una abundosa correspondència» («Un lúcid diàleg», *Avui / Cultura*, 5-5-1990, p. iv): no sé fins a quin punt setanta-una cartes —les que aleshores s'havien intercanviat— en 33 anys (1957-1990) constitueixen una «abundosa correspondència».

Però també les manifestacions de Vallverdú ratifiquen que n'hi va haver més, de cartes. En un c/e de 25-2-2021 m'escrivia: «Llegides totes les cartes [...] i totes no vol dir totes, perquè n'hi deu haver més». I afegia: «El Viladot fou el meu més constant corresponent». «Constant»

és sinònim –ho diu Albert Jané al seu impagable diccionari– de «regular», «assidu», «invariable», «fidel», «persistent», «permanent», etc., adjectius que contradiuen intermitències com les dels dos períodes de silenci suara apuntats. Com a punt de referència, i de contrast, cal tenir present que, amb Jordi Rubió i Balaguer, Vallverdú va mantenir-hi una dilatada correspondència durant trenta anys (entre 1948 i 1980), de la qual s'han conservat cent vint-i-una cartes, quaranta-nou de l'erudit a l'escriptor i setanta-dues en direcció contrària.¹

Sigui com sigui, mentre no n'apareguin d'altres, si és que realment no han desaparegut, aquestes setant-sis són les que formen el corpus epistolar Vallverdú-Viladot. A les quals m'ha semblat oportú d'afegir les quatre —conservades— que Viladot va escriure per a l'Eloi, el fill de Josep Vallverdú. El poeta J. V. Foix va deixar escrit en un conegut article al número de març de 1925 de la *Revista de Poesia* que «qui fa un sonet i no sap d'escriure una carta-postal és que, si ens hi fixem bé, el sonet és més dolent encara que les quatre ratlles mal redactades». Doncs bé, el lector d'aquest epistolari podrà comprovar que si les cartes entre els dos escriptors salven amb escriu aquest escrípol foixià, les de Viladot a l'Eloi Vallverdú són literatura en estat pur.

V **caní** **A**

V-A. Raons per a un títol. El lector de Viladot ja s'haurà adonat que les inicials «V-A» formen part d'un dels poemes visuals del seu *Poema de l'home*, que reproduïxo al costat d'aquestes línies. Deixant de banda que Viladot va sotmetre l'obra a lleugeres modificacions

(alteracions de la tipografia, oscil·lació de majúscules i minúscules, presentació en format pòster amb diferents colors de paper o plegada, en format llibret, i fins i tot substitució d'alguna paraula), la versió que estimo com a princeps, que és la publicada a Agramunt sota el segell de Lo Pardo el 1973, conté vint-i-sis «poemes» que segueixen aquest

1. Les cartes de Rubió a Vallverdú són a l'Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans; de Vallverdú a Rubió n'hi ha setanta-dues al Fons Josep Vallverdú i Aixalà - Jordi Rubió i Balaguer de la Biblioteca de Catalunya, quinze a l'arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans que deuen ser còpies de les enviades, com ho són les que hi ha al Lligat Vallverdú de la Universitat de Lleida.

mateix patró, és a dir, que cadascun està format per una lletra de l'alfabet i la mateixa lletra invertida, amb un mot mitger que les enllaça. El primer mot, que uneix les dues «A», és «pensa» 'pensament' i a partir d'aquí es van succeint, des de la B fins a la T, les diferents parts del cos, com manen les pautes clàssiques de la prosopografia: començant per les superiors («B front B», «C ulls C», «D nas D», ...) i acabant per les inferiors (... «R cames R», «S genolls S», «T peus T»). Aquest darrer, «peus», lliga amb el següent («U passa U»), que dona pas (el lector sabrà excusar-me el políptot) als tres posteriors («V camí V», «X horitzó X», «Y home Y»), que desguassen en el darrer poema («Z llibertat Z»), el qual, al seu temps, tanca el cercle que obria el primer («A pensa A»): «pensa» ↔ «llibertat». Tot plegat forma un «discurs», per dir-ho així, que diria que no necessita gaire explicació: «pensa» → parts del cos de l'home → «passa» → «camí» → «horitzó» → «home» → «llibertat». En tot cas, que cadascú l'interpreti pel «camí» per on el porti el fort poder de suggestió –i seducció– de l'obra.

A banda del que em suggeria l'obra presa en el seu conjunt, personalment em va semblar que el poema «V camí V» podria sintetitzar simbòlicament el que representa aquest epistolari. D'entrada, les dues «V», que identifiquen les inicials dels dos protagonistes: la primera, en la seva posició normal, ortodoxa, representa la mesura, la flegma, la ironia de Vallverdú; la segona, invertida, heterodoxa, l'experimentació, la rauxa, la mordacitat de Viladot. A més, el «camí» bidireccional de la «V» a la «V» —de Vallverdú a Viladot i viceversa, doncs— que recorren les cartes, representa l'itinerari de dues vides compartides en una amistat inconsútil, incondicional i incondicionada, com la llera d'un riu que bressa un corrent («entre nosaltres hi ha una corrent de crema», escriu Viladot a Vallverdú ja a la carta 13): com si del corrent V-V es tractés. Amb l'anuençia de l'amic Jaume Pont, *mio fratello napoletano* (o, per dir-ho en la llengua del nostre estimat Murolo, *fràtème napulitane*), autor d'*El corrent G.V.*, primer estudi rigorós de conjunt de l'obra de Viladot i referència obligada de qualsevol escrit sobre l'agramuntí. Vet ací, doncs, que aquest volum esdevé també un homenatge a l'amistat.

Interès de les cartes. Amb les matisacions de rigor que calgui, es pot afirmar que Josep Vallverdú i Guillem Viladot són dos escriptors prolífics, polígrafs i polimorfes, en els sentits que han estat literàriament molt fèrtils, que han tocat temes molt diversos i que els han desenvolupat de

EPISTOLARI V-Λ

[1]

De Josep Vallverdú a Guillem Viladot¹

[10-7-1957]

10 juliol 1957

Casa Eloi²

Amic Viladot:

En Porta em va fer una llarga carta dos dies ha i avui l'he vist a Lleida.³ Em fa molt content que et reincorporis a *Labor* i serà bo d'aprofi-

1. Carta mecanografiada en una quartilla apaïxada a una cara. Al recto, imprès al marge superior esquerre: «J. Vallverdú Aixalá»; al centre: «San Martí de Maldà». Original conservat a la FGV.

2. Afegit a mà. Eloi era el nom del besavi Vallverdú, el sobrenom de la casa pairal dels Vallverdú a Sant Martí de Maldà (Vallverdú era «lo Pepe [de ca] l'Eloi»: v. *Garbinada...*, p. 146; v. també «Pepe», *La Mañana*, 9-7-1988; recollit dins *La lluna...*, p. 135) i el nom del fill del matrimoni Vallverdú – Arqué (v. *12* n. 14). El retorn al paisatge dels estius d'infantesa —Puiggròs i Sant Martí de Maldà— ha ocupat la segona part de *Garbinada...*, p. 125-260, esp. la casa a p. 171-173 i el capítol «Redescobrir» de *Vagó...*, p. 68-73; v. també *Veïnats...*, p. 67-78. Vallverdú ha dedicat bona part dels «llibres personals» —tal com anomena ell els de contingut més marcadament autobiogràfic— a esbossar el periple de les diverses residències de la seva vida: Lleida (1923-1940), Barcelona (1940-1949), Sant Feliu de Guíxols (1949-1956), Sant Martí de Maldà (1956), Balaguer (1956-1958), Lleida (1958-1968), Puiggròs (1968-1988), L'Espluga de Francolí (1988-2012) i Balaguer (2012-...).

3. Francesc Porta Vilalta (Lleida, 1915 – 1992). Cap de redacció de la revista *Labor* (Lleida, 1953-1959), va aconseguir aglutinar el bo i millor de la cultura lleidatana catalanista del moment, amb col·laboracions de Leandre Cristòfol, Josep Lladonosa, Jaume Magre, Manuel de Pedrolo, Ton Sirera, Dolors Sistac, Lluís Trepal, Josep Vallverdú o Guillem Viladot (v. Ibars & Jarne, *Francesc Porta...* i la ràpida semblança que en fa Vallverdú a *Indíbil...*, p. 213-214, i a *Garbinada...*, p. 207-208, com també les breus necrològiques que li va dedicar a *La Mañana* i *Segre* de 2-10-1992). Els llegats d'ambdós personatges (LFP i LJV) conserven la correspondència que es van creuar. Al LFP de la UdL hi ha la carta del 5-7-1957 de Francesc Porta de què parla Vallverdú, en la qual li deia: «Hem aconseguit que en Viladot pugui tornar a escriure, naturalment a *Labor*. Al comunicar-li, li digué [digu], però, que no comencés encara, doncs volia que ens veiéssim un dia tu, ell i jo. Crec que serà ocasió benvinguda per a xerrar una estona; però sobretot ens servirà per a delimitar camps d'interès literari per a tu i per a ell, de forma que pugueu cada un escriure sense interferir-vos». I li demana de fer més escrits del «teu tema Comarca-província», en forma de sèrie, i li vaticina que serà «el Pla de la Província de Lleida. I no està dit que, com ell feia amb els seus articles de *Destino*, no t'interessi amb el temps recollir-ho en forma de llibre».

tar-ho per a fer una reunioneta tots tres.⁴ Dilluns o dimarts de la setmana entrant seria un dia bo, si no fos que per a nosaltres, la meva dona i jo, és una murga el retorn de Tàrraga a Sant Martí a la nit o al vespre, tota vegada més enllà de les dues de la tarda no tenim combinació per tornar al poble i no disposem de mitjà propi de desplaçament. Franca-ment, llogar un taxi per una cosa no absolutament urgent em sembla desplaçat. En Porta i tu teniu la vida motoritzada. Per què no fem la reunió a casa meva? Tu ets gentil i vols oferir el domicili als Vallverdú, que no hi han estat mai.⁵ Jo faig el mateix, i quan tinguem una moto grossa us vindrem a visitar.⁶

Si, malgrat tot, hem de venir a Agramunt, ho veig una mica espès. Espero que t'en faràs càrrec, i acceptaràs de visitar-nos —ens faria goig que duguessis la teva muller— a Sant Martí.

Només cal que m'escriguis directament a mi: jo, ja ho comunicaré a en Porta. Fins a la teva i a reveure,

[Signatura]

4. «Guillermo» Viladot Puig duia publicats una vintena d'articles a *Labor* quan, arran de la publicació de l'article «Alberti: poeta y pintor», al número 117 (11 febrer 1956, p. 12), en què feia un elogi del poeta gadità, «li clavaren una multa de mil pessetes i, a més, un any sense poder escriure en cap periòdic» (Lladonosa, *Setanta-cinc anys...*, p. 353). El mateix Viladot, que ha explicat breument el que significava Alberti per al règim franquista a *Ultra-memòries*, p. 132, ha comentat aquesta circumstància diverses vegades, a «Qui sóc i per què escric», *Suplement de Crònica d'ensenyament*, 10-1992, p. 4-5; a «El retorn del poeta Alberti», *El Correo Catalán*, 12-5-1977, recollit dins *La finestra...*, p. 47-50; a «Ha mort un poeta», *La Mañana*, 31-10-1999, recollit dins *Diós*, Lleida, La Mañana, 2006, p. 173, on reconeix que el censor va ser Tarragó (v. 11 n. 21), i a «Un lúcid diàleg (Josep Vallverdú, un tarannà humaníssim i una literatura que ha esdevingut universal)», *Avui / Cultura*, 5-5-1990, p. iv, d'on cito: «L'any 1956, el mes de febrer, Lleida se sent afectada per la cacera de bruixes que s'engagà a Madrid a resultes de la primera crisi universitària pels conflictes sorgits entre els estudiants i el SEU (Sindicato Español Universitario), obligatori. Les bruixes, a Lleida, érem tots els que escrivíem a *Labor*, que dirigia Cesc Porta, i la bruixa més grossa vaig ser jo perquè en el número de *Labor*, corresponent a aquell mes, s'hi publicava un paper meu dedicat a comentar dues obres de Rafael Alberti: *Oda marítima* i *Oda a la pintura*. Aquests dos llibres eren de poesia però el seu autor estava considerat la bèstia negra del règim, de manera que el seu nom no es podia escriure, i qualsevol referència havia de fer-se a "l'autor de *Marinero en tierra*". El resultat va ser que vaig caure en desgràcia i no se'm va permetre d'escriure. Si no recordo malament, va ser aleshores que Josep Vallverdú entrà a *Labor* per fer la feina de crítica i comentaris literaris, tasca per a la qual, val a dir, estava molt més preparat que jo. L'acció de la censura va tenir, sense cap mena de dubtes, un efecte molt gratificant per a mi: l'inici d'una amistat amb Josep Vallverdú, una amistat fonda i persistent.»

Els articles de Viladot que he localitzat a *Labor* són: «Paul Claudel en versió espanyola» 86 (9-7-1955), p. 12; «Crítica para críticos», 87 (16-7-1955), p. 13; «José Ma. Portugués en la historia de la literatura española», 88 (23-7-1955), p. 12; «*Estrictament personal* de Manuel de Pedrolo», 89 (30-7-1955), p. 12; «El tiempo en la “España” de Azorín», 92 (20-8-1955), p. 11; «El resentimiento en las formas de vida catalana», 93 (27-8-1955), p. 12; «*El caminant i el mur* de Salvador Espriu», 95 (10-9-1955), p. 10; «Ideas claras en *El descrèdit de la realitat*», 96 (17-9-1955), p. 10; «*Notícia de Catalunya* de Jaume Vicens Vives», 97 (24-9-1955), p. 19; «Un pícaro y su obra», 102 (29-10-1955), p. 10; «Albert Camus y el silencio de Dios», 103 (5-11-1955), p. 13; «Cuadernos literarios en catalán», 105 (19-11-1955), p. 12; «El diablo en la novela», 107 (3-12-1955), p. 12; «Angustia y sexo en Faulkner», 109 (17-12-1955), p. 10; «Delibes ha escrito otro libro maravilloso», 111 (31-12-1955), p. 12; «Presencia literaria de Pla», 113 (14-1-1956), p. 10; «Ferran Canyameres», 115 (28-1-1956), p. 12 i «Un año de poesía catalana», 116 (4-2-1956), p. 10-11 (v., a més del clàssic de Dolors Sistac, *Labor en 220 números*, Lleida, Ajuntament de Lleida, 1991, Teresa Ibars, «El despertar d'un sentir: revisió de la cultura de postguerra a Lleida a partir de la revista *Labor*. *Shikar* 2, 2015, p. 70-76, i Ibars & Jarne, *Francesc Porta...*, p. 39-79).

Malgrat la suposada reincorporació de què parla Vallverdú en aquesta carta, que s'havia estrenat a la revista un mes abans d'escriure-la amb un article sobre «*El Jarama*, de Rafael Sánchez Ferlosio» (134, 9-6-1956, p. 10; v. *Garbinada...*, p. 148-149, i també «Un peu a dins de *Labor*», *Ressò de Ponent* 88, març 1991, p. 17-19), no em consta que Viladot tornés a publicar res a la revista, que va ser prohibida pel règim al número 220, d'abril de 1959, per uns comentaris de Francesc Porta a la secció «Sintonia» crítics amb la política de l'ajuntament i de l'alcalde Francisco Pons Castellà («El culpable» i «Algo sobre “nada”», números 219 i 220, p. 3 i 7-8, respectivament).

5. A la carta 2 Viladot diu que calia estimular «els contactes personals» i per això «una vegada més, jo, amb molt de gust, us ofereixo casa meva» (la cursiva és meva), amb la qual cosa es pot deduir que ja l'havia ofert abans, en una carta no conservada o en conversa directa amb Vallverdú.

6. «Jo m'havia comprat, aquell estiu, una Mobylette del model antic, negre, sense amortidors a la roda del darrere [...] que tenia l'inconvenient de no poder traslladar sinó una persona [...]. L'any següent vaig adquirir una Ossa de 125 cc i amb ella, portant el nen entre els dos progenitors, fèiem alguna escapada breu [...]. La moto Ossa 125 va canviar-se, [...], per una de la mateixa marca i proveïda de sidecar [1960]» (*Garbinada...*, p. 163-164, 181 i 219).

[68]

De Josep Vallverdú a Guillem Viladot¹

[30-11-1986]

25420 Puiggròs, 30-XI-1986

Estimat Guillem, baró de la Tendrella,²

Molt estimat amic, et comunico que passaràs a la posteritat i al Llibre Guinness de Rècords per les envestides dels ultraconservadors i pudibunds pudorosos i pudents degut als teus escrits: ni Voltaire en els seus millors moments no aconseguí de suscitar tanta d'indignació santa i excomunicacions tan acerades.³ Afedelisto⁴ que tu ho has aconseguit, o stefanos assébeias, que en grec vol dir 'corona de la impietat'. Et sugereixo aquest nom, Stéfanos Asébeias, com a signatura.

Naltros tan contents d'haver-te vist el dia del Jaume Pont – Àlex Broch,⁵ i malcontents de no veure't cada dia. Hem quedat amb la Isabel que abans de Nadal potser trobarem un moment per aconvidà-us a veure la casa de l'Espluga de F. vulgo mansión.⁶ Mentre, la setmana

1. Carta mecanoscrita en un foli a una cara. Original conservat a la FGV. La carta du un dibuix de Vallverdú que no puc deixar de reproduir, en què un capellà mostra una creu a Guillem Viladot, que s'està dret davant de la porta de la farmàcia Viladot.

2. V. 29 n. 12 i 55 n. 4. Per a la broma del títol nobiliari, 16 n. 13.

3. Es prou coneguda l'actitud polemista, anticlerical, de François-Marie Arouet «Voltaire» (París, 1694-1778) que traslladada a les obres satíriques i subversives li va costar diversos empresonaments i exilis.

4. V. carta 14 n. 2.

5. Amb motiu de la concessió del tercer premi Josep Vallverdú d'assaig, la Paeria va organitzar una sèrie de conferències sobre aquest gènere. El «dia del Jaume Pont – Àlex Broch» devia ser el 18-11-1986 en què Àlex Broch i Huesa (Barcelona, 1947) obria el cicle amb una xerrada sobre l'assaig literari amb el títol «*El fenomen Viladot*, de Jaume Pont, finalista del 1r premi Vallverdú» (v. *Diario de Lérida*, 9/18/19-11-1986, p. 4, 5 i 17, respectivament). Les altres conferències van anar a càrrec de Marta Pessarrodona (assaig literari: «Virginia Woolf i l'assaig»), Isidre Molas (a. polític: «La ciutat llunyana»), Jaume Lorés (a. filosòfic: «*La Post-Modernitat*, d'Angel Castifreira») i Miquel Pueyo (a. sociològic: «Sociologia i màl·lia en l'assaig»).

6. V. l'anotació del «15 agost 1988» de *Les vuit...*, p. 60-61, *Veïnats...*, p. 133-149 i el § «Nova residència a l'Espluga de Francolí» d'Aloy, *Camins...*, p. 45-48. En una carta a Francesc Porta de 16-9-1987 (còpia conservada a LJV-UdL), Vallverdú reconeix que «darrere les motivacions de percaça d'un clima més assolellat, etc., en el trasllat a l'Espluga de Francolí hi juga el desig d'acabar una etapa, l'etapa d'estar-pendent-del-que-t'encarreguen».

del 9 al 12 serem a Madrid, Alcalà d'Andares i Guadalajara i Puertollano, on faré una mena de visita pastoral a diverses biblioteques municipals i escolars: coses de l'ofici i del ministeri sacerdotal.

L'any 1987 descanso tot l'any de llibres juvenils: em convenia fer-ho, que la facilitat se m'enduaia vers la fabricació en cadena, i aquest és un ofici, tu ho saps bé, que requereix del pols i l'aplicació de l'artesa. Per tant, tot i que potser acabi un dels llibres començats,⁷ no en faré cap de nou, i en canvi faré dos volums de narracions per a gent gran, més dramàtiques i amb algun recotxineo. El primer ja és a Llibres del Mall, aprovat, i en part és reedició, en part originals.⁸ L'altre l'he començat a dissenyar, i anirà de contes un si és no és fantàstics.⁹

Vet-ho ací. Quedem, doncs, que us avisarem.

A reveure, heretge,

[Signatura: Pep]

7. Efectivament, entre 1987 i 1989 Vallverdú no publica cap «llibre juvenil» i es fa difícil de saber quins podrien ser aquests «llibres començats» i quin devia triar per acabar, si és que ho va fer. El 1990 apareixerien *El viatge del Dofí Rialler* (Barcelona, Cruïlla) i *Mans de bronze* (Barcelona, La Galera).

8. Es tracta de *La festa i la ganyota*, Barcelona, Edicions del Mall («Llibres del Mall. Sèrie Oberta»), 1987, 145 p. «*La festa i la ganyota* recull les narracions de *Festa Major* (1961), a més d'un afegit actual (*Tres pastiches*) que esdevé un curiós exercici de dits, lliçons d'imitació a la manera americana, russa i anglesa» (Isidor Cònsul, «Josep Vallverdú, entre la festa i la ganyota», *Avui / Cultura*, 13-9-1987, p. vi).

9. Aquest altre llibre de contes per a adults podria ser *Ara mateix eren aquí (i altres relats)*, Lleida, Dilagro, 1987, 103 p.